

## **SHAHNISABZ SAYYOHILAR NIGOHIDA**

**Tuxliyeva Shafolat**

**Annotatsiya:** Mazkur ilmiy maqolada O‘zbekiston Respublikasining janubida joylashgan, boy tarixiy va madaniy merosga ega Shahrisabz shahrining sayyohlik salohiyati har tomonlama ilmiy tahlil qilinadi. Shahrisabzning qadimiy davrlardan to hozirgi kungacha bo‘lgan tarixiy taraqqiyoti, Amir Temur va Temuriylar davrida shaharning siyosiy, madaniy va me‘moriy markaz sifatida shakllanishi yoritiladi. Shuningdek, shahar hududida joylashgan tarixiy obidalar, ularning sayyohlar nigohidagi o‘rni, UNESCO tomonidan Butunjahon madaniy merosi sifatida e‘tirof etilishi hamda zamonaviy turizm infratuzilmasining rivojlanish holati ilmiy asosda ochib beriladi. Maqolada Shahrisabz turizmini rivojlantirish istiqbollari va mavjud muammolar yuzasidan xulosalar keltiriladi.

**Kalit so‘zlar:** Shahrisabz, Kesh, sayyohlik, tarixiy meros, Amir Temur, Oqsaroy, Temuriylar, UNESCO, madaniy turizm.

### **Kirish**

Hozirgi davrda turizm sohasi jahon iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Turizm nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki xalqlar o‘rtasida madaniy aloqalarni mustahkamlaydi, tarixiy merosni asrash va targ‘ib etishga xizmat qiladi. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, tarixiy shaharlarga ega bo‘lgan mamlakatlar xalqaro turizm bozorida alohida ustunlikka ega.

O‘zbekiston Respublikasi boy tarixiy-madaniy merosi, qadimiy shahar va me‘moriy yodgorliklari bilan Markaziy Osiyoda yetakchi o‘rinlardan birini egallaydi. Samarqand, Buxoro, Xiva qatori Shahrisabz shahri ham jahon sayyohlarining diqqat markazida bo‘lgan maskanlardan biridir. Shahrisabz qadimda “Kesh” nomi bilan mashhur bo‘lib, u

Markaziy Osiyoning muhim siyosiy, harbiy va madaniy markazlaridan biri sifatida shakllangan.

Buyuk sarkarda Amir Temurning aynan Shahrisabzda tavallud topgani shahar tarixining keyingi taraqqiyotida muhim ahamiyat kasb etdi. Temuriylar davrida Shahrisabz yirik qurilishlar, me'moriy inshootlar va madaniy rivojlanish markaziga aylandi. Bugungi kunda ushbu tarixiy meros shahar turizmining asosiy tayanchi bo'lib xizmat qilmoqda.

### **1. Shahrisabzning tarixiy shakllanishi va rivojlanishi**

Arxeologik va tarixiy manbalarga ko'ra, Shahrisabz hududida dastlabki aholi manzillari miloddan avvalgi ming yilliklarga borib taqaladi. Qadimgi Kesh shahri Buyuk Ipak yo'li tarmoqlaridan biri ustida joylashgani sababli savdo va madaniy aloqalar markaziga aylangan.

O'rta asrlarda Shahrisabz turli sulolalar hukmronligi ostida bo'lgan bo'lsa-da, uning eng yuksak davri Amir Temur va Temuriylar davriga to'g'ri keladi. Aynan shu davrda shahar keng miqyosdagi qurilish ishlari, saroylar, masjidlar va maqbaralar bilan bezatildi. Bu obidalar bugungi kunda tarixiy-me'moriy yodgorlik sifatida katta ilmiy va sayyohlik ahamiyatiga ega.

### **2. Shahrisabz me'moriy obidalari va sayyohlar e'tibori**

Shahrisabz shahrining eng mashhur me'moriy yodgorligi — Oqsaroy majmuasidir. Ushbu saroy Amir Temurning siyosiy qudrati va me'moriy didini aks ettiruvchi nodir inshoot hisoblanadi. Oqsaroy peshtoqlarining balandligi, murakkab bezaklari va rang-barang koshinlari sayyohlarda hayrat uyg'otadi.

Bundan tashqari, Dorus Saodat va Dorut Tilovat majmualari Temuriylar davri me'morchiligining yuksak namunasi bo'lib, diniy va ziyorat turizmining muhim markazlari hisoblanadi. Bu majmualar nafaqat tarixiy obida, balki xalq ma'naviy merosining ajralmas qismi sanaladi.

### **3. Shahrisabz – UNESCO Butunjahon merosi obykti**

2000-yilda Shahrisabz tarixiy markazining UNESCO Butunjahon madaniy merosi ro'yxatiga kiritilishi shahar turizmi rivojida yangi bosqichni boshlab berdi. Ushbu e'tirof Shahrisabzning jahon sivilizatsiyasi tarixidagi o'rnini rasman tasdiqladi.

UNESCO maqomi shaharni xalqaro miqyosda targ'ib qilish, tarixiy obidalarni muhofaza qilish va ilmiy tadqiqotlarni kuchaytirish imkonini berdi. Natijada, Shahrisabzga tashrif buyurayotgan xorijiy sayyohlar soni yildan-yilga ortib bormoqda.

#### **4. Zamonaviy turizm infratuzilmasi va davlat siyosati.**

So'nggi yillarda O'zbekiston hukumati tomonidan Shahrisabz shahrini turizm markaziga aylantirish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Yo'l-transport infratuzilmasi yaxshilanib, yangi mehmonxonalar, madaniy hordiq maskanlari barpo etilmoqda.

Shuningdek, turizm sohasida xizmat ko'rsatish sifati oshirilib, mahalliy aholi bandligini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu jarayonlar Shahrisabzning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

#### **5. Shahrisabz turizmining istiqbollari va muammolari**

Shahrisabz turizmini rivojlantirishda katta imkoniyatlar bilan birga ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, ayrim tarixiy obidalarning saqlanish holati, malakali gidlar yetishmasligi va xalqaro reklama ishlari yetarli darajada olib borilmayotgani muammo sifatida ko'riladi.

Kelajakda ekologik turizm, madaniy festival va ilmiy turizm yo'nalishlarini rivojlantirish Shahrisabzning xalqaro nufuzini yanada oshirishi mumkin.

#### **Xulosa**

Xulosa qilib aytganda, Shahrisabz shahri o'zining boy tarixiy-madaniy merosi, nodir me'moriy obidalari va zamonaviy infratuzilmasi bilan sayyohlar nigohida alohida o'rin egallaydi. Amir Temur vatani bo'lgan ushbu shahar nafaqat milliy, balki jahon madaniy merosining muhim qismi hisoblanadi.

Shahrisabz turizmini barqaror rivojlantirish tarixiy obidalarni muhofaza qilish, ilmiy yondashuv va xalqaro hamkorlikni kuchaytirish orqali amalga oshirilishi zarur.

### **Foydalanilgan adabiyotlar**

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent.
2. UNESCO. World Heritage List Materials.
3. Ahmedov B. Amir Temur va Temuriylar davri tarixi.
4. Shahrisabz tarixi bo'yicha ilmiy maqolalar to'plami.